

LADAKALNIS

1 (62)

AUKŠTAITIJOS NACIONALINIO PARKO LEIDINYS

1999 sausis-kovas

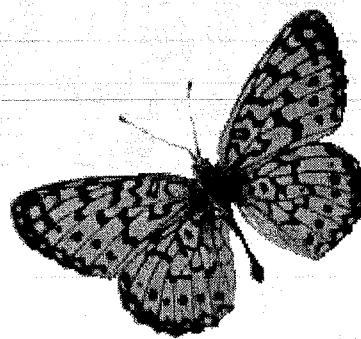
SIAME NUMERYJE

NEI ŽVYNO
JUMS,
NEI UODEGOS

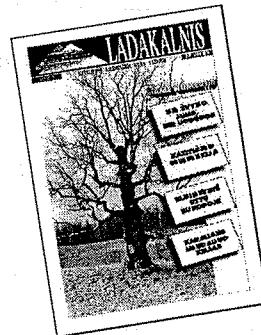
KAZITIŠKIO
GIRININKIJA

ELNINKYSTĖ
RYTU
EUROPOJE

KARALIAUS
MINDAUGO
KELIAS

TURINYS

Atrask tai, nors paskutiniaiš šio amžiaus metai 2psl.

I. Čeponienė

Bendri duomenys apie parką 3psl.

A. Čibas

Nei žvyno jums, nei uodegos 3psl.

PARKO GIRIŲ TAKAIS

B. Šablevičius

Kazitiškio girininkija 4psl.

V. Danilevičius

Elnininkystė 6psl.

VOLUNGĖ

Moksleivių poezija 8psl.

VERTA ŽINOTI

A. Umbražiūnas

Mažuoju parko žiedu 10psl.

V. Čeponienė, R. Sirutienė

Karaliaus Mindaugo kelias 12psl.

D. Savickaitė

ANP kronika 13psl.

TAI IDOMU

D. Savickaitė

Veidrodžio palinkėjimai 15psl.

D. Savickaitė

Verksnės laimingėsnės 15psl.

ATRASK TAI NORS PASKUTINIAISIAIS ŠIO AMŽIAUS METAIS

Ženk ramiai tarp triukšmo ir skubėjimo – atmink, kokią ramybę galima surasti tyloje. Neatsisakydamas savęs, visada, kai tai įmanoma, būk geruose savykuose su kitais žmonėmis.

Savo tiesą garsink aiškiai ir ramiai. Išklaušyk kitų, juk net kvailys ir netikėlis turi savo apysaką.

Jeigu susilyginsi su kitais, gali pasijusti tuščiu, apkars ir gyvenimas, kadangi visuomet surasi geresnių ir blogesnių už save. Tegul tavo pasiekimai, lygiai kaip ir planai, bus tau džiaugsmo šaltinis. Savo darbą, kad ir koks jis nebūtų kuklūs, atlik iš širdies: jis yra tikravertybė kintančiuose likimo vingiuose. Laikykiatsargumo savo sumanymuose, nes pasauliye yra pilna apgavystės, bet tegul tau neuzsiskleis tikrų dorybių prasmė. Daugybė žmonių siekia dorų idealų, ir visur gyvenime rasi daug heroizmo. Būk savimi, nesitenk nugalėti jausmų, nebūk ciniškas meileje, kadangi vi soje nejauntrumo ir nusivylimo akivaizdoje ji yra amžina kaip žolė. Ramiai priimk metų naštą, be nusivylimo atsisakydamas jaunystės bruozų. Ugdyk sielos tvirtybę, kuri skaudžioje nelaimėje galėtų apginti ir tapti tau skydu. Nesišankink dėl vaizduotės tvarinių. Didele baimė ir nerimas gimsta dažniausiai iš nuovargio ir vienatvės. Šalia sveikos disciplinos būk sau švelnus. Esi visatos vaikas ne mažiau negu medžiai ir žvaigždės. Turi teisę būti čia. Ar tau yra aišku, ar ne, neabejok, jog visata yra tokia, kokia ir turi būti. Kokie nebūtų tavo troškimai, ar ką nors darai, būk taikoje su Dievu. Kiek triukšme, tiek ir gyvenimo sūkury išlaikyk pusiausvyrą. Būdamas apgaulingu, nuobodžiu, su savo neišsipildžiusiomis, išsisklaidžiusiomis svajonėmis, žinok – tai puikus pasauly. Būk atidus. Stenkis būti laimingu.

BENDRI DUOMENYS APIE PARKĄ

Parko plotas

40570 ha

iš jų:

miškai	27390 ha	67,51%
vandens telkiniai	5880 ha	14,49%
pelkės	2300 ha	5,67%
žemės ūkio naudmenos	6530 ha	16,09%
gyvenvietės	670 ha	1,65%
kita (smėlynai, nenaudojamos žemės, ...)	100 ha	0,26%

Funkcinio prioriteto zonas

Plotas

Konservacinė	21600 ha	53,2 %
Apsauginė (prezervacinė)	9270 ha	22,9%
Rekreacinė	1380 ha	3,4%
Ūkinė:	8070 ha	19,9%
<i>iš jų:</i> miškų	4880 ha	12%
žemės ūkio	1910 ha	4,7%
kt.		
Gyvenamoji	250 ha	0,6%
Kita (bendro naudojimo vandenų)	5830 ha	14,48%
Parko apsauginė (buferinė) zona (už parko ribų)	-	-

Duomenys apie gyventojus

Bendras gyventojų skaičius	2723
Sodybų skaičius	1462

Užpildė I. Čeponiene

Parko konservacinių zonoje yra:

Rezervatai 900 ha 2,1 %

<i>iš jų:</i>	gamtiniai	850 ha	2,09%
	kultūriniai	50 ha	0,01 %

Draustiniai 20700 ha 51,1 %

<i>iš jų:</i>	gamtiniai	6490 ha	16%
	kultūriniai	180 ha	0,5%
	kompleksiniai	14030 ha	34,6%

Parko teritorijoje yra:

Saugomi kraštovaizdžio objektai

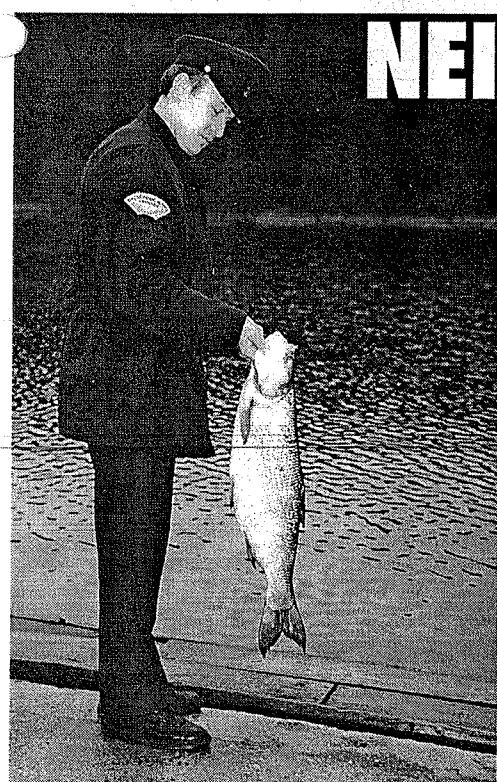
skaičius užimamas plotas

<i>iš jų:</i>	gamtiniai	20	ha
	kultūriniai	55	ha
	kompleksiniai	-	ha

Paminklai

skaičius užimamas plotas

<i>iš jų:</i>	gamtiniai	13	83,26 ha
	kultūriniai	60	207,34 ha
	kompleksiniai	-	ha

NEI ŽVYNO JUMS, NEI UODEGOS

Nei vienas Lietuvos nacionalinis parkas negali pasigirti tokia ežerų gausa, kaip trių rajonų (Ignalinos, Utenos ir Svenčioniu) žemėse išskleidę seniausias, beje šiemet minintis savo 25-ąsias jkūrimo metines, Aukštaitijos nacionalinis parkas. Mūsų parko teritorijoje yra net 126 ežerai. Ir visai nenuostabu, kad didžiausias šių ežerų gelmių turtas – žuvys – čia prisivilioja ne vieną žūklės mėgėjų. Dirbdami savo darbą, dažnai susiduriame, o neretai tenka ir konfliktuoti, su šios laisvalaikio praleidimo formos mėgėjais. Kon-

fliktas visuomet nemalonus ir mums - inspektoriams, ir žmogui, sugalvojusiam valandą kitą praleisti su meškere ežere. Todėl šiandien norėtume tiek ANP teritorijoje gyvenančius žmones, jų svečius, tiek poilsiauti besiruošiančius, supažindinti su mėgėjiskos žvejybos tvarka parko teritorijoje.

Paskutiniai Vyriausybės parėdymais ežerai šiandien skirstomi į išnuomotinus ir neišnuomotinus. Skiriasi ir žvejybos leidimų kainos juose. Išsamnes informaciją apie tai, kokie ežerai kokiai kategorijai pri-

klauso, galite gauti atvykę į ANP direkciją Palūšėje. Šiame straipsnyje norėčiau tik pabrėžti, kad neišnuomotini ežerai mūsų valstybei turi išliekamą gamtinę vertę dėl juose augančių augalų, perinčių paukščių, retų žuvų rūsių. Pavyzdžiu, Baltyje (prie Trauniškio kaimo) leidžiama tik poledinė žūklė, nes tai rezervatinė zona; Asėku nuo kovo 15 d. iki rugėjo 15 d. bus galima tik praplaukti, keliaujant atitinkamu vandens turistų maršrutu, nes čia numatoma įrengti

(nukelta į 4 p.)

NEI ŽVYNO JUMS, NEI UODEGOS

(atkelta iš 4 p.)

paukščių stebėjimo bokšteli turistams, o plūduriuojančios valtys, kaip žinia, tik išbaidys vandens paukščius.

Aukštaitijos nacionaliniam parke nemokami leidimai mėgėjiškai žvejybai abiejų kategorijų ežeruose gali būti išduodami tik Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą tvarką nuo žy-

minio mokesčio atleistiems asmenims. Neišnuomotinuose vandens telkiniuose, kuriuose nedraudžiama ir neribojama mėgėjiška žvejyba, invalidai, pensininkai ir vaikai iki 16 m. amžiaus gali žvejoti, turėdami lengvą patvirtinančius dokumentus. Vietiniai kaimų ir vienkieminių gyventojai, gyvenantys ne

toliau kaip 1 km nuo vandens telkinio, neetatiniai aplinkos apsaugos inspektorai bei kiti nuo žyminio mokesčio atleisti asmenys – su Aukštaitijos nacionalinio parko administracijos išduotais leidimais. Nemokamus leidimus mėgėjiškai žvejybai išduodame mes – ANP inspekcijos darbuotojai. Mus rasite ANP administracijos pastate, 22 kabinete kiekvieną pirmadienį ir penktadienį nuo 9 val. iki 12 val. Ateidami nemokamų leidimų nepamirš-

kite pasiimti asmenybę liudijančio dokumento.

Mokami leidimai mėgėjiškai žvejybai neišnuomotinuose vandens telkiniuose išduodami tik sumokėjus nustatyta mokesčių už leidimą metams – 11 Lt, mėnesiui – 3 Lt, parai – 1 Lt. Išnuomotinuose Aukštaitijos nacionalinio parko ežeruose: už leidimą metams – 20 Lt, mėnesiui – 6 Lt, parai – 2 Lt.

Mokamus leidimus galima išgyti Palūšės kaimė ANP administracijame pastate. Registrasi-

tūros darbuotojai mielai suteiks jums visą reikalingą informaciją ir parduos leidimus.

Laiku susitvarkę šiuos formalumus, Jūs nesusigadinsite poilsio valandų, na o mums tikrai bus daug maloniau vietoj paskaitos apie parko lankymo taisykles, Pa-linkėti jums, anot TV laidos vedėjo, "nei žvyno Jums, nei uodegos". Tegul mūsų susitikimai bus neskausmingi nei mums, nei Jums.

A. ČIBIRAS
ANP inspektorius

PARKO GIRIŲ TAKAI

Kazitiškio girininkija (KG) apima šiaurinę – vertingiausią Ažvinčių girios dalį ir turėjo 2771 ha plotą. Kai 1977 m. atėjau į Parką dirbtį, visi jo miškai buvo vienodai patrauklūs, bet juose paslėptus turtus reikėjo išlukštinti kaip grybukus iš po pernykščių lapų. Po keleto metų ėmė ryškėti KG miško plotų išskirtinis turtingumas retomis rūšimis. Štai, iki šiol KG rasta rūšių iš Lietuvos raudonosios knygos:

AUGALU – 22

1. Šakotasis varpenis
2. Virgininis varpenis
3. Daugiaskiltis varpenis
4. Laplandinis karklas
5. Mélynialapis karklas
6. Véjalandé šilagélė
7. Siauralapė smiltė
8. Balandinė žvaigždūnė
9. Penkialapis dobilas
10. Paprastasis kardelis
11. Menturlapė ezerutė
12. Dryžuotojoji monažolė
13. Ivaorialapė usnis
14. Šakotoji ratainytė
15. Pelkinė laksva
16. Pievinis plauretis
17. Dvilapis purvuolis
18. Nariuotoji ilgalūpė
19. Širdinė dviguonė
20. Démétoji gegūnė
21. Baltijinė gegūnė
22. Tamsialapis skiautalūpis

KAZITIŠKIO GIRININKIJA

DRUGIU – 2

1. Machaonas
2. Pilkažalis žvilgūnas

GRYBU – 3

1. Boheminis aukšliavarpis
 2. Koraliskasis trapiagrybis
 3. Geltonasis piengrybis
- Pirmą kartą Lietuvoje rastas – *Panus tigrinus*.

LAUMŽIRGIU IR BIČIU – po 1

1. Karališkasis didysis laumžirgis
2. Taiginė lapkirpė bitė

PAUKŠCIU – 19

1. Dydis dančiasnapis
2. Vidutinis dančiasnapis
3. Juodasis gandras
4. Tetervinas
5. Kurtinys
6. Gervé
7. Erelis réksnys
8. Kilnusis erelis
9. Jūrinis erelis
10. Erelis žuvininkas
11. Juodasis peslys
12. Vapsvaédis
13. Didysis apuokas
14. Lututė
15. Žvirblinė pelėda
16. Žalvarnis
17. Tripirštis genys
18. Pilkoji meleta
19. Žalioji meleta

ZINDUOLIU – 3

1. Beržinė sicista
2. Baltasis kiškis
3. Ūdra

AMFIBIJU – 3

1. Skiauterėtas tritonas
2. Kūmutė
3. Nendrinė rupūžė

VABALU – 4

1. Žalvarinis puošniažygis
2. Sneiderio kirmabalis
3. Didysis skydyvabalnis
4. Šiaurinis elniaragis

(nukelta iš 5 p.)

KAZITIŠKIO GIRININKIJA

(atkelta iš 4 p.)

Už raudonosios knygos ribų dar yra per 65 retujų augalų rūšis. Su gyvūnais ir grybais sun-

turtigumą. Kuo daugiau miško masyve yra augalų, gyvūnų, grybų rūšių, tuo tvirtesnė (stabilėsnė)

kiau. Jų pilna registracija dar ateity. Ką parodo šis retujų rūsių registracijos darbas, kurio dažnas pilietis, (o kartais net miškininkas) nesupranta? Parodo miško, kaip ekologinės sistemos

būna ekosistema. Štai 1992-1996 m. miškus nusiaubė kinivarpa tipografas. Stipriai nukentėjo eglynai. Tačiau ar miškai žuvo? Ne. Todėl, kad juos sudarė ne viena rūsis - eglė, o keletas me-

džių rūsių. (Visi žinom, kas būna, kai vienarūšius – bulvių pasėlius užpuoja koloradas, o avij bandas – avij maras.) Miškai sudaro ne vien medžiai. Tai po keletą šimtų žolių augalų ir grybų rūšių, per 120 rūsių paukščių, o vabzdžių – nenu-

liko. Vaišniūnų girininkas, gavęs sudvigubintą girininkiją, net ir norėdamas negalėjo rūpintis gamtos vertybų išsaugojimu, miško ruošos rūpesčių padvigubėjo, atstumai išsitempė. Stebinio ir jų nevilti varė tokis ANP gamtos negerbimas ir nusispovimas jos pusėn, juolab, kad E.Kapturauskas skelbės esąs pažangiausias direktorius iš visų savo kolegų Lietuvoje. Vyriausybės patvirtinti nuostatai, accentuojantys ANP gamtos vertybų apsaugos prioritetą prieš ūkinę veiklą nei jam, nei ministerijai buvo "nežinomi". Pasitarti su ANP dar-

liškai, panorėjus vienam viršininkui.

Kodėl KG miškai tokie turtingi? Tai prikluso nuo miško, kaip ekosistemos, amžiaus ir nuo biotopų įvairovės. Tai dvi pagrindinės, bet ne visos priežastys.

1. Amžius: kuo medynai senesni, tuo ilgiau formavosi augalų, grybų, gyvūnų bendrijos, tuo daugiau jose rūsių. KG vertė labai pakelia seni girių rezervatas, kuriame yra 170 ir daugiau metų medynų, ir Gervėčių aukštapelkė. Bet jau nuolynai (apie 120 ha) sengirių "firminę markę" stipriai muša žemyn, nes jie retū rūsių atžvil-

sakoma gausybė. Būtina žinoti, kad augalai, paukščiai, drugiai ir valalai yra indikatorinės gyvybės grupės. Būtent šių grupių įvairovė parodo, ar sveika, ar stipri ekosistema. KG vidutiniškai vienai RK rūšiai tenka 48 ha ploto. (Tai rodiklis. Jį vėliau lyginime su padėtimi kitose girininkijose.)

Bet KG nepasiekė. 1985 m. ją panaikino ir pavadinio "meistrija", t.y. Vaišniūnų girininkijos padaliniu, prielipu. Ši LTSR nusipelelusio miškininko E.Kapturausko sumanymą (ekonominio taupymo sumetimais) parėmė tuometinė MŪ ministerija ir ... KG ne-

buotojais, suprantama, net mintis nekilo. O "Mūsų giriose" (1995 m. Nr.8) vyr. redaktorius A.Berželionis iki nepadorumo šleikščioje panegirikoje apie E.Kapturauską porina: "Kiek nepagrįstų užsipluolimų ir nuoskaudų patirta iš ANP kai kurių (turima omeny mane – aut.) darbuotojų dėl nukirsto sausuolio, kertant mišką mechanizuotai žvérių ar retų paukščių išbaidymo. Tik Tau vienam težinoma." Kas nežino, kas yra demagogija, tepaskaito visą tą opusą. Taip nuo 1985 m. KG nebéra. Bat man vadinti ją meistrija liežuvis neapsiverčia: KG buvo panaikinta savava-

giu yra tušti. Normalios augalų ir gyvūnų bendrijos susiformuoja per 70-90 metų. Gaila ir to, kad brandaus miško likučiai už rezervato ribų baigia tirpti kenkėjų ir plynųjų kirtimų pasėkoje.

2. Biotopų įvairovė: ją apsprrendžia reljefo bangutumas. Pakilumose sausi smėliniai dirvožemiai, o lomose – drėgniai/šlapiai ir humusingi. Nuo šių salygų priklauso, kad kiekviename biotope gyvena ir auga vis kitokios augalų, grybų ir gyvūnų rūšys.

Bronius ŠABLEVIČIUS
ANP vyr. mokslinis bendradarbis,
nuotraukos autorius

Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose žvérių auginimas aptvaruose, dabartinės Lietuvos teritorijoje, paminėtas 1397 m., kai Vilniuje buvusi žvėryna aplankė kryžiuočių pasiuntinys K.H. Kyburgas. 1414 m. Trakuose, šalia Galvės ežero, buvo žvėrynas, kuriamo gyveno stumbrai ir elniai. Lietuvos Didysis Kunigaikštis Žygimantas Augustas (1529-1572) buvo įrengęs žvėryną Alytuje. Aptvarai žinomi Birštono, Rūdinių kaimuose.

Žvėrynai buvo statomi miško žvėrimis auginti, kuriuos pramogų metu sumedžiodavo kungių. Tačiau esant reikalui, pavyzdžiui, iškilus karo pavojui, juose būdavo ruošiamos mėsos atsargos. Žvėryns auginami aptvaruose, dažniausiai būdavo pagauunami tinkleliai, kurie Prūsijos rašytiniuose minimi 1278 m. Lietuvos Didžiojo Kuni-

gaikščio girių valstiečiams buvo uždėta priežiūra megzti tinklus žvėrimis gaudyti. Baudžiavinkai tinklų turėjo primegzti dvarams.

XX a. pradžioje aptvarai pasitarnavo tauriųjų elnių reaklimatizacijai Lietuvoje. Taurieji elniai Lietuvos teritorijoje buvo gausiai išplitę iki XVII a. Tačiau XVIII a. pradžioje išnyko. XIX a. pabaigoje grafas P. Naryskinas Zagareis girioje įkūrė žvėryną, kuriamo gyveno taurieji elniai. 1905 m. sukilę valstiečiai

nimis 1934 m. Lietuvos miškuose gyveno 18 tauriųjų elnių. 1939 m. jau 254 taurieji elniai, o 1997 m. jau 15000 tauriųjų elnių. Iš jų tik 20 žvérių šiuo metu gyvena aptvaruose.

Danieliai i Lietuvą atvežti XVI-XVII a. ir buvo veisiami parkų aptvaruose kaip papuošalas. Vėliau danieliai išnyko ir tik XIX a. pabaigoje vėl apgyvendinti Siurės Lietuvoje, Beržėnų dvaro miške. Iki 1976 m. tiksliai žinių apie danielių paplitimą nėra. 1976-77 m. iš Čekoslovakijos

ir SSSR, Askonijos Novos rezervato buvo atvežta 90 danielių ir paleista į Pietų Lietuvą esančią Sunskų aptvarą ir Vakaru Lietuvą esančią Jonmantų aptvarą. 1997 metais Lietuvos gyveno 479 danieliai. Iš jų 100 žvérių buvo laikomi aptvaruose.

Démétieji elniai pirmą kartą į Lietuvą pateko 1954 metais. Iš Rusijos Tolimųjų Rytų Gorno-Altaisko srities elnininkystės ūkio buvo atvežta 24 žvėrys (6 patinai ir 18 patelių) ir paleisti Vidurio Lietuvos esančiame Dubravos miške. Sie žvėrys sekminčiai aklimatizavosi, tačiau vėliau jų skaičius sumažėjo ir 1997 m. apskaito-

je nerandame nė vieno laisvėje gyvenančio dėmėtojo elnio 1990 m. iš Čečenų Ingušijos ir Rusijos Vladivostoko srities buvo atvežti 170 dėmėtujų elnių ir apgyvendinti Vidurio Lietuvos - Lapių aptvarėje ir Vakarų Lietuvos - Karklės ir Palangos aptvaruose. 1997 metais voljeruose gyveno 730 dėmėtujų elnių.

Aptvaruose taip pat auginami muflonai, kurie Lietuvos aklimatizavosi 1976 m., iš Čekoslovakijos ir SSSR Askonijos Novos rezervato atvežti 63 žvėrys (22 patinai ir 41 patelė). Muflonai paleisti į Vidurio Lietuvos Kaišiadorių mišku ir Pietų Lietuvos esančių Lazdijų aptvarą. Iš jo išplito į kitus voljerus. Laisvėje aklimatizacijos darbai buvo nesėkmingesni. 1997 m. aptvaruose gyveno 120 muflonų.

Tarybiniais metais voljerai buvo statomi siekiant praturtinti medžioklinę fauną. Pasikeitus politinei situacijai, jie arba nunykio arba jų atėitis tapo neaiški. Tik pastarajame dešimtmetyje atsirado aptvarai, kurie orientuoti į mėsos produkciją.

1997 m. Lietuvos buvo 8 aptvarai, kurių bendras plotas 830 ha. Tai ekstensyvaus arba pusiau intensyvaus ūkininkavimo voljerai. Maksimalus aptvaro plotas 300 ha, minimalus – 3 ha.

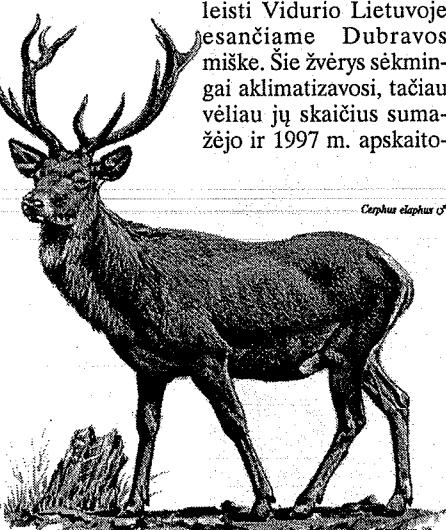
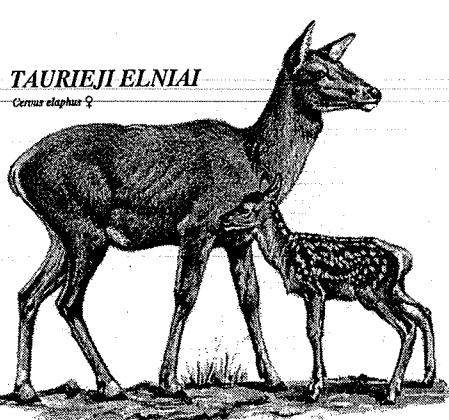
Démétiesiems elniams skirtų aptvarų savininkai susiduria su pantų realizavimo problemomis ir dabar pagrindinės pajamos gau namos iš trofėjinės medžioklės ir mėsos produkcijos. Tauriųjų elnių aptvarai tik kuriami, todėl produkcija dar nebuvo gauta. Danieliams ir muflonams skirti aptvarai yra pritaikyti medžioklei, tačiau dar nėra tiek daug pageidaujančių medžioti.

Nauju aptvarų steigimą reguliuoja 1996.10.04 Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos Ministerio patvirtinta "Aptvarų medžiojamajai faunai laikyti steigimo ir

(nukelta į 7 p.)

TAURIEJI ELNIAI

Cervus elaphus ♀

ELNININKYSTĖ RYTŲ EUROPOJE

(atkelta iš 6 p.)

Aptvarų skaičius ir žvérių pasiskirstymas

Gyvūno pav.	Aptvarų skaičius	Plotas	Žvérių skaičius	Viso
Taurieji elniai	3	45 ha	4	20
Démétejii elniai	3	720 ha	180	730
Danieliai	2	65 ha	30	100
Muflonai			40	120
Viso	8	830 ha	55	970

naudojimo laikinoji tvarika". Leidimą aptvarui steigti ir eksploatuoti ne mažesniams kaip penkių metų laikotarpiui išduoda Aplinkos apsaugos ministerija. Žemės savininkas arba jos nuominkas turi pateikti paaišką, kurioje nurodoma teritorija, tikslas, plotas, gyvūnų rūšis, individų kiekis, jų naudojimo būdas taip pat žemės nuosavybę ar nuomą pa-

klausimais, nes socialinė padėtis žemės ūkyje verčia ieškoti naujų būdų ir ypač tose žemėse, kuriose tradicinė žemdirbystė neapsimoka.

Tarybiniu laikotarpiu didesnioji žemės ūkio produkcijos dalis buvo išvežama į Rusiją. Tačiau Lietuvai atgavus nepri-

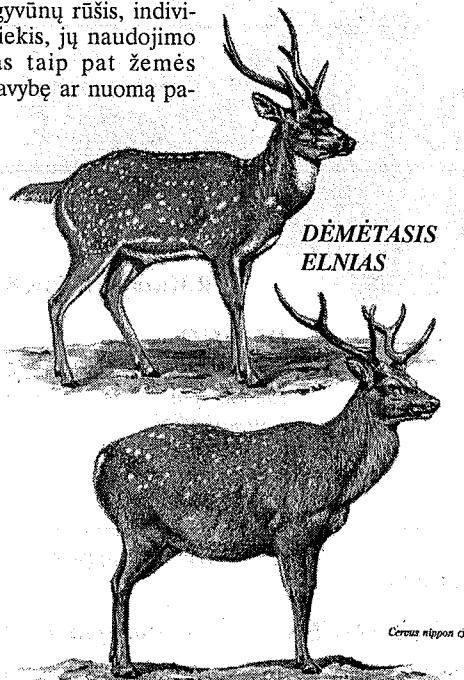
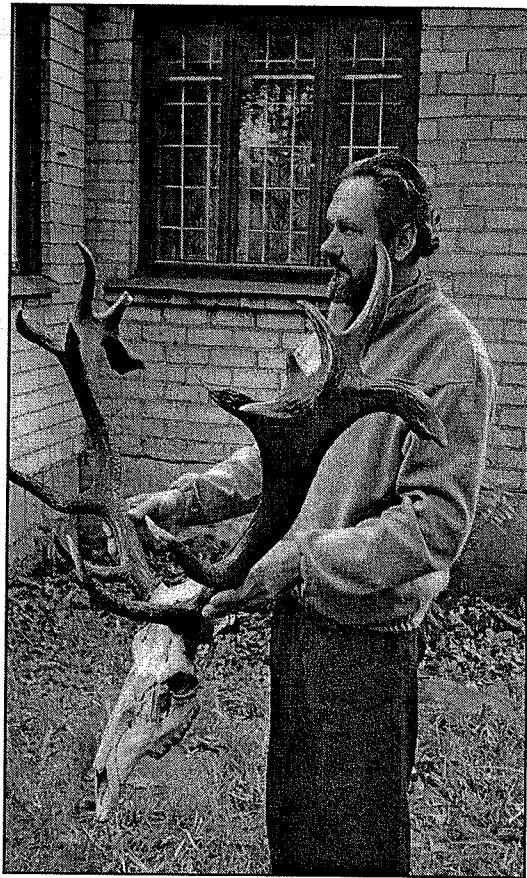
tyviai veiklai. Šiuo metu Lietuvoje yra 3,3 mln. ha dirbamos žemės ir 1,9 mln. ha miškų. 10,8% visos dirbamos žemės yra žemė derlingumo (iki 30 balų), kurioje ūkininkavimas tradiciniu būdu yra nepelningas. Dėl kalvotumo ar akmeninguo mo dalis žemės yra sunkiai apdirbama. Iš viso yra 0,4 mln. ha žemės, kurioje galėtų būti vystoma elnininkystė.

Taigi artimiausiu laiku nepanaudojamų žeminių problemų sudaro palankias sąlygas elnių auginimui aptvaruose.

Nors daugelyjeje Europos šalių ir yra senos (siekiama XIII a.) žvérių auginimo aptvaruose tradicijos, tačiau trūksta patirties ir žinių apie šiuolaikines elnininkystės plėtojimo pasekmės, apie intensyvų elnių auginimą voljeruose.

Kontaktai tarp elnių augintojų Rytų Europoje nėra nustostovėję. Statistika nevedama arba ji ištirpsta bendroje statistikoje su laisvėje gyvenančiais žvėrimis. Kalbėti galima tik apie apytikrius skaičius, kurie atspindi bendras regiono tendencijas.

Baltarusijoje, Čekijoje, Estijoje, Latvijoje,

tvirtinantys dokumentai ir veterinarijos tarnybų išvados. Eksplotuojant aptvarus, veiklą reguliuoja Gamtos apsaugos, medžioklės, miškininkystės, veterinarijos, įstatymai, ginklų įsigijimo ir laikymo tvarkos ir kiti vyriausybės nutarimai.

Intensyvioji elnininkystė yra naujas dalykas Lietuvoje, todėl trūksta žinių apie elnių auginimo perspektyvas ir galimybes. Nežiūrint to, visos valstybinės institucijos yra geranoriškai nusiteikusios tokio ūkininkavimo vystymo

klausomybę, prekyba labai sumažėjo, o vakarų rinka Lietuvos ūkininkams dėl įvairių priežascių yra sunkiai įveikiamā.

Atsirado daug atlieka-

mos žemės, kuri galėtų būti panaudota perspek-

Lietuvoje, Lenkijoje, Slovakijoje, ir Vengrijoje kartu pačius yra apie 200 aptvarų. Didžioji dalis (apie 90%) tai medžiokliniai aptvarai. Bendras aptvertas plotas apie 80000 ha. Aptvaruose gyvena apie 50000 žvérių. Daugiausiai taurieji elniai, danieliai ir muflonai. Taip pat veisiami démétejii elniai, šernai ir kitų žvėry. Vidutinis aptvaro dydis apie 400 ha. Vienam gyvūnui tenka vidutiniškai 1,6 ha aptverto ploto. Vyrauja pusiau intensyvus ir ekstensyvus ūkininkavimo būdas.

Démétejų elnių fermos, kurių tikslas buvo gauti pantų produkciją, susiduria su rimtomis realizavimo problemomis.

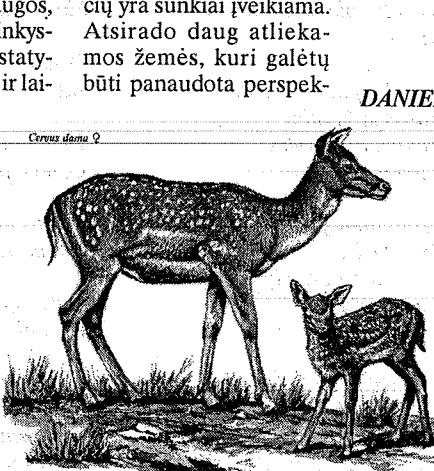
Lietuvoje ir Latvijoje susidarė palankios sąlygos elnininkystei plėtoti, kadangi yra daug laisvos žemės ir palankūs įstatymai.

Glaudus bendradarbiavimas su medžiotojais yra naudingas fermeriams, kadangi esant žemom mėsos kainoms ir pantų realizavimo problemoms, galima trofėjinės vertės žvėris panaudoti didesniems aptvarams, kuriuose leidžiama medžioti. Pastaruoju metu elnių augintojams palankesni Tarpautinės medžioklės ir gyvūnų apsaugos tarnybos (CIC) sprendimai, pvz., 1996 m. Budapešte vykusioje pasaulinėje parodoje "Naturexpo '96" buvo vertinami medžioklės trofėjai sumedžioti ne mažesniuose kaip 75 ha voljeruose.

Teigiami poslinkiai daugelyje Rytų Europos valstybių, jų noras įsi Jungti į vieningą Europą, leidžia tikėtis, kad ateityje, tai bus reikšmingas elnininkystės regionas.

Valdas

DANILEVIČIUS
ANP vyr. medžioklės
žinovas

S. Dimbelis, 5 kl.

T. Mikulėnaitė, 10 kl.

PAVASARIS

* * *

Jau pavasaris atėjo;
Pirmos gėlės sužydejo,
Skraido pempės po laukus,
Sveikina visus gyvus.

Ir varnėnai jau atskrido,
Saulė šviečia – kaip smagu!
Aš, lentelių pasiėmęs,
Inkileilius jiems kalu.

Gurgia, šniokšcia
upelükščiai,
Tekā iš beržų sula...
Štai atejo jau Velykos –
Dažo margučius mama.

Tolumoj – gandrų rauda,
Danguje ištirpęs raštas,
Širdyje – tyliai kančiai,
Tyloje mažytis kraštas.

Iš tylos pakilę žodžiai –
Tiktai aš ir tu.
Iš nakties pakirdę paukščiai
Šauks viliojančiu vardu.

Pasiaklysiu vėlei
Tarp dienos ir tarp nakties.
Vėliai šauks beribiai toliai
Tarp būties ir nebūties.

E. Gaidamovič, 4 kl.

J. Oginskaitė, 6 kl.

MANO LIETUVA

O Lietuva! tu nuostabi
gražiausia iš visų tautų
patinka man tokia gimtinė,
kur gimiau aš ir gyvenu,
Didžiuojuosi aš ja.

Ir šventes švenčiam mes
drauge.
Kokia ta Lietuva.
Gal ji gera, ar ji bloga.
Nežinom mes kokia ten ji,
Bet gerbiama ja.

PAVASARIS

Kai prazysta pirmos metų gėlės,
Kai skleidžiasi pirmieji medžių
pumpurai,
Kai grįžta į gimtinę paukščiai,
Ateina pavasaris gimtinės keliais.

Ateina tokis žalias ir linksmas kartu,
Atsineša meilę po žydrų šydu.
Atsineša meilę iš dainų dienos,
Kurių visi žmonės kartu padainuos.

T. Lavišius, 11 kl.

VIENAS

Ž. Gudėnaitė, 7 kl.

KAIP LINKSMA
PAVASARI

Vos tik sniegui pasitraukus,
Visas miškas sužaliavo.
Čia ir pirmas vyturėlis,
Po žemos jau atkeliavo.

Štai ir puošniosios gelytės,
Rodos, sako – labas ryta!
Jų žali maži lapeliai,
Iš po žemės stiebias, kalas.

Ir bitutės darbininkės,
Savo namelius palikę,
Pievoose linksmai jau skraido,
Ir vaikams jos turi laiko.

Štai vaikai miške bėgioja,
O paukšteliai sau galvoja:
Linksma būti čia kartu,
Ak, kaip man miške gražu!

Aš lauksiu kažko,
Bet manęs nieks nelauks...
Aš šauksiu kažkam,
Bet manęs niekas nešauks...
Aš veiksiu kažką,
Bet nenorésiu to visai...
Aš tai kenčiu savyje,
Bet jiems atrody – man gerai...
Beprasmiški veiksmai
Ir pyktis sau...
Aš kažko noriu,
Bet to, ko noriu, nedarau.
Aš dar sugrišiu,
Kai mane pašauks.
Visiems ne į naudą –
Sugrišiu, jei manęs dar lauks.
Aš esu vienas,
Aš tai labai seniai žinau...
Aš tikrai vienas,
Gal tik dabar tokiu, kaip aš
Daugiau...
Aš vienas
Tarp tūkstančio veidų...
Aš vienas
Tarp tokiu pat vienišu.

VOLUNGE

“Vaikystė yra gyvenimo poezija. Poezija yra pasaulio vaikystė”. Taip galvodami ANP, Ignalinos viešosios bibliotekos ir moksleivių namų kolektyvai organizavo jaunujų rajono poetų šventę. Šioje šventėje girdėjome daug ir įvairios poetų kūrybos. Kadangi šventė buvo skirta 25-ajam ANP gimtadieniu, kai kuriuos jaunujų poetų eileraščius spausdiname.

J. Oginskaitė, 6 kl.

PAVASARIS

R. Kazakevičiūtė, 8 kl.

RUDUO

Krenta lapai
Ir supasi tyliai,
Leidžias saulę,
Ir rausta dangus,
Skrenda paukštis
Lyg pūkas pavejūi
Per šaltas ir vėjuotas gatves...

N. Medeišis, 5 kl.

PAUKŠČIŲ VESTUVĖS

I. Motiejūnaitė, 2 kl.

LAPĖS KAILINIAI

Lapė džiūgauja linksmą,
Kad atejo jau žiema.

Kailinius šiltus ji turi,
Siuvvo rudenį ežiukas.

Prikabino, pridabino
Aukso skraistę užkabino.

Deimantų sagas prisiuvo...
O, tai lapei džiaugsmo buvo!

Tokius kailinėlius turi
Tik princesė už jūrų.

Kurgi dabar lapė eis
Su puikiausiais kailiniais?

Giesmininkai jau atskrido,
Zylė su kiele.
Ir varnėnės juodaplunksnis
Diriguos orkestriu.
Muzika užgrojo.

Šoka žvirblis su žvirbliene.
Šoka jie linksmi drauge.
Tos linksmybės tėsės, tėsės.
Tris dienas ir tris naktis.

Gal į šventę grožio,
Gal į vištų puotą
Deimanta skarota
Mūs laputė drožia?

VOLUNGE

V. Rukas, 10 kl.

SAPNU ŠALY

Sapnu šaly mes susitiksim.
Tik ten surasi tu mane.
Daugiau kito nepaliksim,
Ir būsime tenai drauge.

Sapnu šaly, ten, kur be mūsų
Daugiau ničnieko nebéra,
Su tavimi kartu aš būsiu,
Būsi su manim šalia.

Sapnu šaly, ten kur nėra
Dangaus ir žemės, tik mintis,
Ten viską nugalės aistra,
Ir realybe taps viltis.

Sapnu šaly, tik ten save
Ir vėl atrasiu aš tavy...
Deja, mums lemta būt drauge
Tik tolomoj sapnu šaly...

O. Mackonytė, 10 kl.

MEDŽIO GYVENIMAS

Kiekvienas turi savo medį
kursai galbūt kažko puikus
kurio viršūnė lanksto vėjai
ir plėšo rudenį lapus
kiekvienas juk žavus savaimė
kiekvienas jų kažkuo puikus
gal slėpią paslapčių ne vieną
prisimena mūs dar vaikus
kaip bėga laikas ir kaip keičiasi metai
taip keičiasi ir medžio visuma
nauji ūgliai senus pakeičia
šakas nulaužo vėtra staugdama
kaip eina metai ir kaip slenka
laikas taip keičiasi ir medis kaip žmogus
su metais sensta su metais
nyksta

sulinksta tampa sausas ir
baugus...
pavasariui nutirpdžius sniega
skaidrios sulos lašai kamienų
bėgs -
spalvoti lapai suksis kris iš lėto
kai dangumi rudens į tolį
paukščiai leks
kokie likimai ateityje laukia
kokia lentis jam numatyta bus
kas atsitiks praslinkus tyliai
metams ar laikas jų pakirs kaip pakeria iš mus...

A. Šerėnaitė, 6 kl.

UGNIS

Ugnis susimąstyti verčia mus:
Jei vieną ją paliksi, kas gi bus?
Tačiau kartu su degančiom aukom
Mes juk suprantam, kad liepsnelėm tom
Nusakome senolių meilę jai.
Ir ugnies deivei Gabijai.
Tačiau ugnis turi privalus ir kitų -
Be jos pasaulys šiam mums būtų taip sunku!
Sušaltumėm, sužvarbtumėm ir mirtumėm visi,
Tad be ugnies gal negyventumėm,
ar supranti?

V. Liutkevičiūtė, 6 kl.

ŽIEMA

Jau žiema pas mus atėjo,
Medžių lapai nubyrejo.
Rausta lapai nuo šalnos,
Nuo žiemužės, nuo žiernos!

Sninga sninga pamažu,
Snaigės sukasi ratu.
Tyliai leidžias ant delnų,
Tad lauke labai gražu!

Čiuožinėja jau vaikai,
Atsiranda jiems gumbai.
O didumas tų gumbų!
Bet visvien labai smagu!

Jau Kalėdos čia pas mus,
Sveikinu visus visus!
Ir mažus, ir didelius,
Ir mamas, ir tėvelius!

Linkiu laimės iš širdies,
Ir sveikatos, ištvermės.
Lai neblesta šypsena,
Tegul džiugina Tave.

Senis brenda per pusnis,
Niekas jo nesulaikys.
Nei ir šalčiai, nei ir bédos...
Kaip džiugu, nes jau Kalėdos!

M. Grigeliūnaitė, 3 kl.

NAMAI

Svetimi namai -
Kaip svetimi tébai:
Tylūs, tykūs
Ir nerangūs...
Namuose geriausia,
Svetimuos namuos
Blogiausia,
Svetimam kraste
Néra visai gerų draugų.
Niekur važiuot
Ne - no - riu,
Ne!

Ir ugnies deivei Gabijai.

Tad be ugnies gal negyventumėm,
ar supranti?

I. Romanovskaja, 5 kl.

ŠI DIENA

Už lango niūru,
Tamsios dėmės skraido po
dangų.
Papučia vejas švelniai,
Šoka snaigės gražiai.

Lyg šviesu, lyg tamsu,
Pasimeta lapas kažkur,
Vienas likęs jau nuo seniai.

Papt lašelis nuo stogo,
Tekšt ant žemės.
Drékina žemele,
Tirpdina sniegeli.

Tamsu, niūru,
O gal šviesu ir linksma?
Lašliai tiktais kapt ir papt,
Ir pykitis jau ištirpo!

MYLIU

Myliu mama,
Myliu tėti,
Myliu saulę,
Myliu lietu.
Myliu aš ir knygutes,
Ir gražiausias gelytes.

J. Nagelo, 7 kl.

ŽEME,

Mano brangioji žeme,
Ar nesunku tau mus nečioti,
Ant savo nugaras stiprios?
Ar tau smagu, kai bégame per
Žydinčias tavo pievas,
Ir nardom melsvuose vandenye?
Jaučiu - tu mus globoji
Nuo pat vaikystės
Mūsų motina antroji Tu esi.
Sušildai ir pamaitini
Kiekvieną - medį, žolę,
paukštį
Menkiausiam vabaléliui tavo
prieglobstyt ramu.
Ir akimis gėlių galbūt,
Tu vis žiuri į žmogų.

Ir paukščio balsu klausī:
- Ar ne per daug jų sušaudesi?
Klausī medžio šaknim:
- Kiek nukirsta mūsų žaliųjų
brolių?
Atsidus vandenynas ir jūra:
Kiek užtroško žuvų,
Kiek paukščių juodajam naftos
krante negyvų...
Atsidusiu ir aš: - Ir nubrauksiu ašarą karštą,
Suklupęs ir lūpom palietęs tavo grumstą
Paprāsysti atleisti.

J. Bujevič, 12 kl.

TUŠTUMA

Aplink mane
Tik jি viena...
Visada buvau
ir likau tokia.
Nežinia.
Aš paskendau joje
ir daugiau niekada
neišplaiksiu,
nes jи laiko mane
geležiniaiš pirštai
taip skaudžiai!
Aš uždusti galiu.
O, padėkūt kas nors!
Negi jums nesvarbu,
kad aš irgi esu...
Taip, žmogus?..

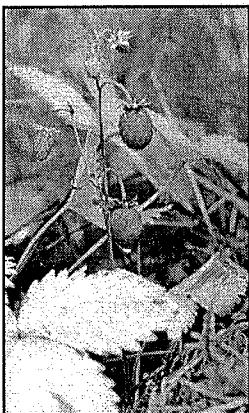
VERTA ŽINOTI

MAŽUOJU PARKO ŽIEDU

PABAIGA (PRADŽIA "LADAKALNIO" Nr. 61)

Vėl sėdame į autobusą ir važiuojame Ginučių link. Už kelių posūkių atsiveria puikūs vaizdai į Baluošo ezerą. Pervažiuojame protaką, kuri jungia Baluošą su Baluošykišiu. Tokią greta esančių didesnio ir mažesnio ežerų pavadinimai skamba taip: Lūšiai – Lūšykštis, Dringis – Dringyktis, Gavys – Gavaitis, Balnai – Balnykštis, Alksnas – Alksnaitis. Tai lyg du broliai – vyresnysis ir jaunesnysis. Jie visada jungiasi vienas su kitu upeliais arba protakomis.

Už Vaidziuškų kaimelio vėl patenkame į girią. Prieš pat Ginučius į dešinę kelias į Stripeikius, kur yra vienintelis Lietuvoje Senovinės bitininkystės muziejus. Jį tikrai verta aplankytи. Bet šiandien tai į mūsų maršrutą nejėina. Palikime kitam kartui.

poilsiai. Kaimas pirmą kartą paminėtas 1554 metais valdant Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Zigmantui Augustui.

Iškart už kaimo – į kairę. Tai į Ladakalnį – vieną vaizdingiausių kalvų ne tik parke, bet ir viroso Aukštaitijoje.

Už kilometro atsiduriame prie Linkmeno ežero. Prie jo stūkso kalva, vadinama Ginučių piliakalniu. Kalva sutvarinta, įrengti laiptai. Jais

Štai ir Ginučiai, iškūrė tarp Almajo ir Srovinių ezerų. Netoli kaimo du piliakalniai, daug pilkapynų. Tai rodo, kad čia žmonių gyventa nuo seno. Ginučiuose stovi XIX amžiaus technikos paminklas – vandens malūnas. Parke yra šeši vandens malūnai, bet jie visi savo tiesioginių funkcijų neatlieka – pritaikyti

ir pakylame. Manoma, kad čia stovėjusi Linkmenų pilis, kurią mini Livojos kronikinkas Hermanas Wortbergė, aprašydamas netikėtą 1373 metų vasaryje kryžiuočių išveržimą į Lietuvą. Ant kalvos stovi paminklinis akmuo, kuris rodo, kad prieš karą čia lankėsi prezidentas Antanas Smetona.

Ladakalnį galime pasiekti eidami nuo piliakalnio Šiliniškių gūbriu, kuris yra geomorfologinis draustinis, arba nusileisti nuo kalno, sėsti į autobusą ir pavažiavus 400 metrų iš aikštėlės pakilti į kalvą.

Ladakalnis stūkso

tarp Alksno, Ūkojo ir Linkmeno ežerų. Manoma, kad ant šios 160 metrų aukščio kalvos buvo aukojamos aukos pasaulio dievų motinai, didžiajai gimdytojai Lada. Gyvybės nešėja Lada labiausiai buvo pagerbiama pavasario švenčių

metu. Aukojimų metu jos buvo prašoma palankumo, užtarimo, šaukiamasi pagalbos ir paramos, kad gerai augtų žolė, būtų geras derlius, ištakėtų merginos. Pagrindinis deivės garbinimo laikas baigdavosi rugpjūčio 11 d.

MAŽUOJU PARKO ŽIEDU

(atkelta iš 10 p.)

pjūčio 15 dieną per Žoli-
nes. Tada jai žmonės ne-
davo pirmajį derlių.

Bet pasižvalgykime po
apylinkes. I vakarus nuti-

Joninių naktį jo papédė-
je, kur auga Jonpaparčiai,
ieškoma laimė lemiančio
paparčio žiedo. I kalnų
užkopia ir jaunuju poros.

veiklos zona.

Pravažiavus Antalks-
nės kaimą, atsiveria nuo-
stabus vaizdas į Lūšių ir
Lūškščio ežerus. Greta
yra kalva, nuo kurios ga-
lima akis pamaloninti ne
prastesnais vaizdais negu
nuo Ladakalnio. O
kokie čia kaimų pavadini-

ja važiuojame į Šakarvos-
Pakretuonio mišką. Tai
trečias stambiausias parko
miško masyvas.

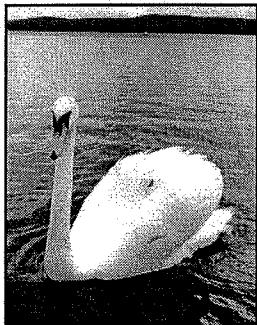
Taip mes baigiamo
sukti mažajį ratą po Aukštaitijos
nacionalinių parkų.
Mūsų pažintis buvo gana
trumpa. Tegul tai bus tik
pradžia. Gal kitą kartą jūs

nitologinio draustinio –
Kretuono ežero. Galima
sėsti į valtį, ant dviračio
ar keliauti pėsčiomis. Bet
kokia kelionė į gamtą at-
gaivina žmogų, suteikia
jėgų, tik reikia mokėti pa-
justi gamtos teikiamą ma-
lonę, mokėti ilsiėtis, nedala-
rant gamtai žalos.

sęs, miškų prieglobstyje
dunkso Šiliniškių gūbrys.
Jis atrodo lyg milžino su-
piltas, nes iš abiejų pusų
tyvuliuoja virtinės ežerų.
Skaiciuokime: Tauragnas,
Pakasas, Ūkojas, Alks-
nas, Alksnaitis. Kitoje
gūbrio pusėje: Almajas,
Asėkas, Linkmenas,
Asalnykštis, Asalnai. Šie
visi ežerai jungiasi ir vandens
pertekliai varo Žeimenos link.
Čia malonu paplaukioti, pajusti tirkrai
gamtos ir žmogaus artumą.
Nuo kalvos matyti net
šeši ežerai. Greta ir
didžiausias parko ažuoly-
nas – tarp Linkmeno ir
Asėko. Prie Linkmeno
ežero yra net dvi vandens
turistų poilsiavietės.

Dabar ant Ladakalnio
sutiki saulės išleistuvį
naktį ateina Kirdeikių,
Linkmenų, Ignalinos abi-
turientai. Rasos švenčią,

Nusileidžiame nuo
kalno ir toliau autobusu
važiuojame Kirdeikių-Ša-
karvos kelio link. Priva-
žiuojame Ūkojo ežerą,
prie kurio Papiliakalnės,
Kimbariškės kaimai. Eže-
ras mėgstamas turistų.

Pervažiuojame protaką
tarp Ūkojo ir Alksno eže-
rų. Pakilę į kalniuką ja-
žiuojame į asfaltuotą ke-
lią ir sukame į kairę Ša-
karvos link. Dabar iki pat

Šakarvos plyti dirbami
laukai. Tai parko ūkinės

mai! Lapiakalnis, Kiškiai,
Pelegrinda, Grikiapelė,
Drūtūnai, Padumblys.

Artejame prie Šakar-

vos. Per Ignalinos ir Šven-

cionio rajonus praeina

Švencionio aukštuma. Ji

ira Nemuno ir Dauguvo

baseinų takoskyroje. Kiti

parko ežerai teka Nemuno

link. Čia ties Šakarvos

tiltu visas parko vandens

perteklius sugarma į Žei-

menio ežerą, kad už 12 ki-

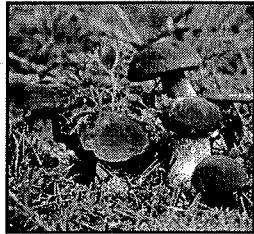
lometrų, ties Kaltanė-

nais, pradėtų švariausios

Lietuvos upės Žeimenos

kelionę į Nerį.

Pro Šakarvos ežerą

Albertas

UMBRAŽIŪNAS
ekskursijų vadovas

KARALIAUS MINDAUGO KELIAS

Nuo senų senovės prekybinis ir karinis kelias, jungęs Vakarų ir Centrinę Europą su Rytų Europa, éjo per Vilnių, dabartinę Parbradę ("brastą"), pro karališkajį Mindaugų dvarą Švenčionyse, Vidžiūs, Drükšių pilį, Daugpili (Dinaburgo) į Rygą, o kita šio kelio atsaka nuo Drükšių suko į Breslaują ir toliau į rytus – į Polocką, Smolenską, Maskvą. Trečia atsaka éjo į šiaurę – į Pskovą ir Didijį Naugardą. Sí kelią rusų

kronikos minéjo jau XI-XIII a., aprašydamos lietuvių ir slavų kovas dél Breslaujos. Lietuvos kariniai daliniai jau nuo XI a. šiuo keliu daug kartų žygavo į Breslaują, Polocką, Smolenską, Maskvą, Pskovą, Didijį Naugardą, Rygą. Savo ruožtu įvairios karioomenés šiuo keliu trauké į Lietuvą.

1413 m. juo iš Daugpilio į Vilnių keliavo Lietuvos istorijoje garsus flamandų riteris, Prancūzijos ir

Anglijos pasiuntunys Žiliheras de Lanua (Ghilbert de Lannoy), 1517 m. – Vokietijos imperatoriaus Maximilijono I pasiuntinys Sigizmundas Herbersteinas. 1558 metais šiuo keliu buvo atidaryta pirmoji pašto linija iš Lietuvos į Veneciją, o pati pašto linija vadinta "Lietuvos paštu".

XVII a. juo į Lietuvą trauké švedai, XVII-XVIII a. Moskovijos (Rusijos) kariuomené, 1812 m. žygavo (nukelta į 13 p.)

Mindaugas (A. Gvanjinio XVI a. kronikos iliustracija)

Pirmasis atskiras Lietuvos žemėlapis iš G. Merkatoriaus 1595 m. atlaso

KARALIAUS MINDAUGO KELIAS

(atkelta iš 12 p.)

Napoleono armija. Visus tuos devynis amžius pirmyn ir atgal keliavo daugybė įvairių šalių pirklių ir keliautojų. Kai kurie iš jų (Lanua, Herbersteinas) paliko savo prisiminimus, šiuo metu labai vertinamus tiek Lietuvos, tiek ir kitų valstybių istorijos tyrinėtojų.

Senasis kelias klestėjo ir gyvavo iki XIX a. vidurio, kada 1830-1836 m. tuometinė Rusijos imperijos sostinė Sankt Peterburga ir Varšuvą sąjungė naujas magistralinis kelias ("trakas"), nutiestas šiek tiek i vakarus nuo senovinio kelio ir ėjęs per Lietuvos teritoriją nuo Zarasu iki Kalvarijos. Kai kurios šio naujojo kelio atkarpos sutapo su senuoju keliu, tačiau ilgainiui senasis ("Mindaugo") kelias buvo užmirštas, o dauguma šalia kelio būvusių už eigų, smuklių, malūnų gyvenviečių ir pilių sunyko. Galutinį smūgį šiam senoviniams keliui sudavė 1858-1862 m. nutiestas Varšuvos – Sankt Peterburgo geležinkelis.

Artėja Lietuvos 1000-

mečio jubiliejus ir ta proga Lietuvos kaimo turizmo asociacija siūlo prisiminti patį seniausią metraščiuose minimą tarptautinį Lietuvos valstybės kelį ir sudaryti specialią tarptautinę archeologinių, istorinių ir architektūrinių tyrimėjimų

bei turizmo plėtros programą "Karaliaus Mindaugo kelias".

Lietuvos vardas pirmą kartą buvo paminėtas 1009 m., o jau po 56 metų (1065 m.) rusų kronikose minimi su šiuo keliu susiję įvykiai, kalbant apie rusų ir Nalšios žemės lietuvių kovas prie Breslaujos ir Polocko.

"Karaliaus Mindaugo kelio" programa taptų tarptautine, jei i ją išstrauktų trijų valstybių

(Lietuvos, Latvijos ir Baltarusijos) pasienio regionai (Utenos, Daugpilio ir Breslaujos apskritys), kurių ir jungė minėtasis kelias, o jame vykstantys nemaža dalimi nulémė visų trijų valstybių dabartį. Beje, pasienio regionų bendradarbiavimą, vykdant bendras ekonominės ir kultūrines programas, aktyviai remia Europos Sajunga. Tokia programa būtų pui-ki reklama, pritraukianti

vietinius ir užsienio turistus į tą Rytų Lietuvos dalį, kuri šiuo metu yra aplenkiamą daugelio turistų, kadangi net Lietuvoje mažai kam žinoma, kokia šiose vietose nuostabi, pramonės nesudarkytą gamtą, ir kiek daug yra vertingų kultūros paveldo paminklų, kokia įdomi šio krašto istorija ir etninė kultūra.

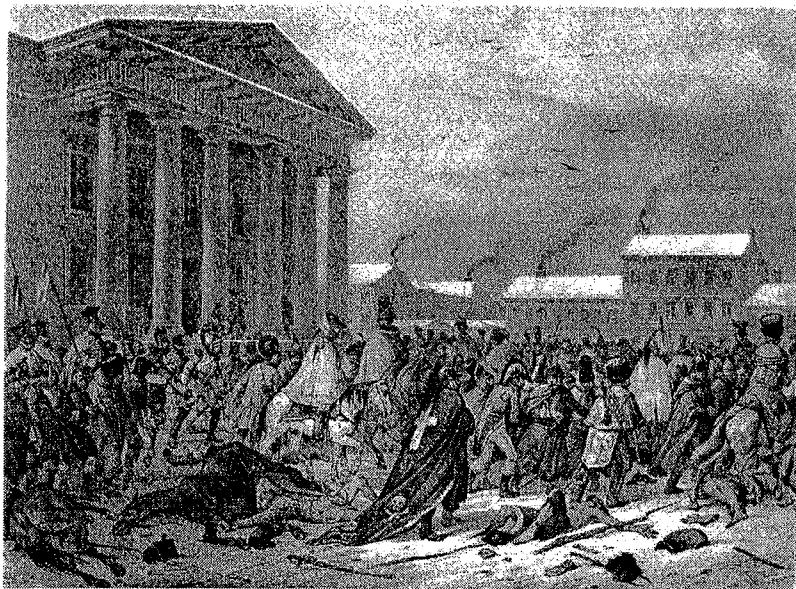
Vietinio ir tarptautinio turizmo vystymasis atgavintų merdinčią šios senovinės Nalšios žemės ekonomiką, paskatinų vietinius gyventojus prisiminti senovinius verslus ir amatų, klestėjusius čiaame regione cariniai ir prieškario metais. Turizmo verslo vystymasis savo ruožtu paskatinų įvairių kultūros vertybių atgaivinimo programas, pritrauktant naujas institucijas, padėtų vystyti kultūrinę ir ūkingę krašto infrastruktūrą. Galbūt pa-vyktų gauti ir Europos Sąjungos paramą (pvz., iš PHARE programos).

V. ČEPONIENĖ

Lietuvos kaimo turizmo asociacijos Ignalinos rajono skyriaus vadovė

R. SIRUSIENĖ

Lietuvos kaimo turizmo asociacijos prezidentė

Atsitraukianti Napoleono kariuomenė Vilniaus rotušės aikštėje 1812 m. (J. K. Vilčinskio "Vilniaus albumas")

ANP KRONIKA

1998 m. sausio 5 d. vyko tradicinė atsisveikinimo su eglute šventė. Jos metu Ignalinos miesto vaikai prie kultūros namų sunėša naujametines eglutes. Tokiu būdu švarinamas miestas, šventės metu yra galimybė bendrauti su vaikais, aiškinti tradicijas, formuoti jų ekologinį mąstymą.

Vasario 14-ają – šv. Valentino dieną Turizmo centro bare suruošėme muzikinė-literatūrinę popietę darbuotojams, Palūšės bei kitų aplinkinių vietovių gyventojams. Visi ANP administra-

cijos darbuotojai dalyvavo aplinkos tvarkymo talkoje, sodino mišką Giucių girininkijoje.

Du parko darbuotojai – I. Šimonienė ir P. Gaižutis dalyvavo respublikos tautodailininkų tapybos parodoje, skirtoje Č. Kudabos giminimo metinėms pažymėti Ignalinos etnokultūros centre. P. Gaižutis pelnė pirmąją vietą. ANP buvo įsteigusis prizą.

Pirmą kartą parko teritorijoje labai plačiai buvo švenčiamos Užgavėnės. Darbuotojai susiskirtė į 4 grupes ir persi- rengė lankę ANP kaimus. Buvo aplankytai 23

kaimai. Vietinius gyventojus gyrėme už tvarką kiemuose, juokėmės iš apsiliedėlių, dalijome "Ladakalnį", vaišinome grikiniais blynais, šoko me, dainavome.

Daug renginių buvo skirta Žemės dienai. Didžioji jų dalis – darbas su mokyklomis. Pirmiausiai ekologinio švietimo klausimai. Buvo organizuotos šešios talkos miške su moksleiviais. Padirbėjė moksleiviai turėjo galimybę bendrauti su ANP darbuotojais, prie laužo aiškinosi įvairius jiems rūpimus miško gyvenimo klausimus. Gamtos pažinimo klausimais

daug bendrauta su Linkmenų, Tauragnų ir Vidiškių mokyklomis, Kaltanėnų mokykline giri-ninkija.

Šiai dienai buvo skirtas ir plakato konkursas ekologinė temoje. Dau-giausiai prizinių vietų su-rinko Linkmenų viduri- nė mokykla. Organizuota plakato paroda.

Vėlyvas pavasaris vis stengėsi atitolinti inkilų kėlimo šventes. Ispūdigniausiai jos praėjo Vaišniūnų ir Kaltanėnų giri-ninkijoje.

Balandžio mėnesį ANP dalyvavo mugėje "Vivattur 98". Joje save reklamuojame jau trečius metus. Mūsų stendas turėjo pasiekimą. Jį aplankė Prezidentas, daugelis kitų žymių svečių. Išdalijome daugybę

reklaminių leidinių. Mūsų dalyvavimas šiose mu-gėse duoda daug teigiamų rezultatų – sulaukėme daug naujų, susidomėjusių mumis Lietuvos piliečių skambučių, aktyvėja kontaktai su užsie-nio šalimis.

Vėlyvos šiemet buvo Sekminės. Vis sunkiau darosi tartis su kaimo žmonėmis dėl karvių plukdymo. Nes vargšei karvutei ši atrakcija nera tokia maloni, kaip atrodo iš šono. Mažėja jos pienas, šiaip darosi neramios. O žmonių sulaukiame vis daugiau.

Šiemet šventėje koncer-tavo Vidiškių mokyklos jaunieji šokėjai, rinkome gražiausią vainiką, tradi-ciškai vaišinomės žuvie-ne, sūriu, kiaušiniai. (nukelta i 14 p.)

ANP KRONIKA

(nukelta iš 13 p.)

Birželio 13-ąją sukvietėme į vasaros sezono atidarymo šventę Palūšėje. Ši šventė jau darosi žinoma respublikoje, susirenka galybė žmonių. Net be pertraukos pilantis lietus neįsibaidė žiūrovų. Šventę rėmė "Anykščių vynas", koncertavo saviveikliniai kolektyvai "L+", "Jonis" ir kt. Šventės metu buvo atidaryta naujai įruošta "Aukštaičių užeiga", su laukusi begalinio lankytųjų srauto.

Visą vasarą savaitgaliuose užeigoje buvo organizuojami koncertai. Koncertavo saviveikliniai kolektyvai, "Aliukai", A. Lemanas, E. Kučinskas, J. Armoška-Venckus ir kt. Prieš mokslo metų pradžią organizavome muzikinę programą šeimoms.

Vasaros pradžioje buvo organizuotas ekologinis valčių žygis Vidiškių mokyklos moksleiviams.

Jau tradiciniame švente parke tampa Joninės. Labai miela, kad Ginučių kaimo žmonės jau patys išmoko organizuoti šią šventę. Siemet tik parėmėme juos finansiškai. Ginučių kaimo ta proga

atstatė kadaise kaime stovėjusį Nepamuko stogastulpį. Pirmą kartą organizavome Jonines Kaltanėnų girininkijoje. Grojo Kaltanėnų kaimo muzikos ansamblis. Pirmas blynas nebuvvo prisvielės. Joninės vyko ir Minčios bei Ginučių (Puziniškio kaime) girininkijoje.

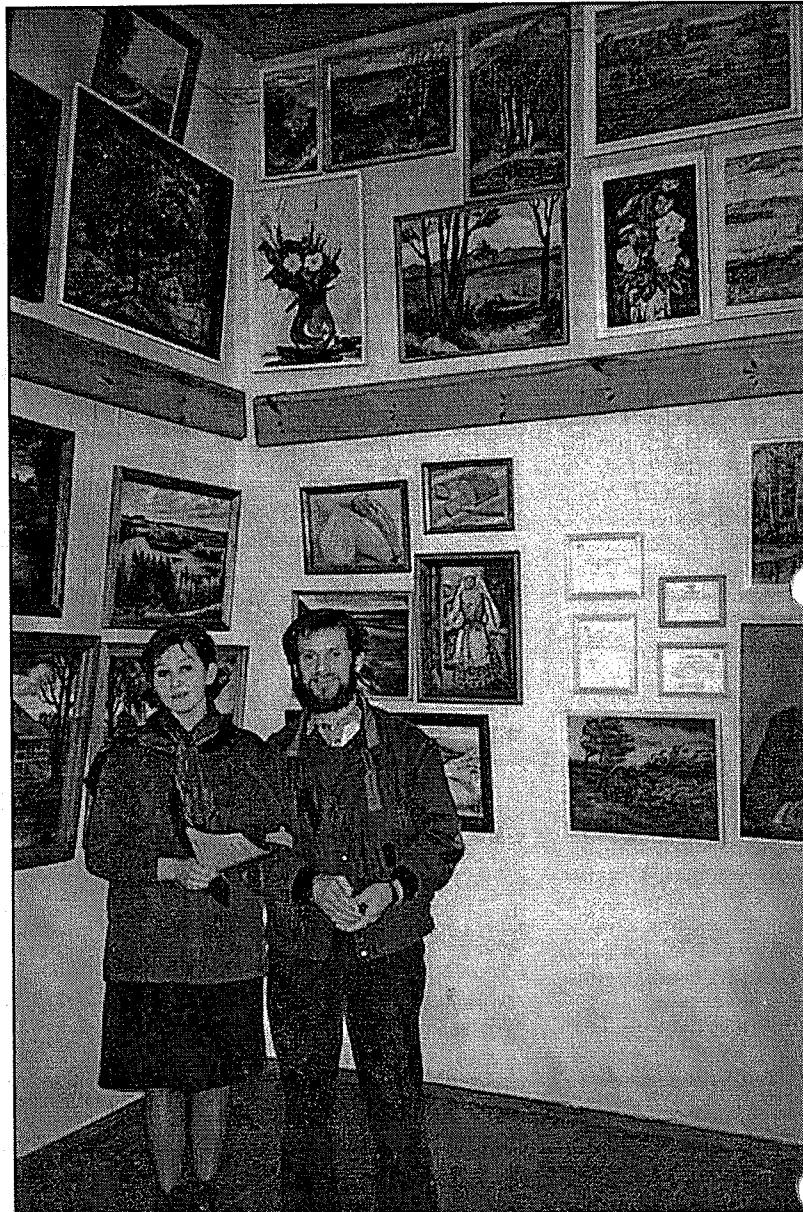
Liepos mėnesį Palūšės bažnyčioje koncertavo "Baroko kelio per Lietuvą" programos dalyviai.

Rugsėjo mėnesį Vidiškių mokyklos moksleiviai tvarkė Ladakalnio aplinką.

Rugsėjo mėnesį ANP darbuotojai dalyvavo medžioklinio šaudymo varžybose Kaune. Medžioklinio šaudymo trikovėje tarp miško darbuotojų užėmė pirmą vietą.

Tūrismo dienai paminėti šiemet buvo organizuota ekskursija į Gaujos nacionalinį parką. Vyko apie 40 darbuotojų. Jos metu labai daug pamatėme, dalijomės darbo patirtimi.

Pažintiniais tikslais 6 darbuotojų grupė lankėsi Čekijoje spalio mėne-

Respublikinis tautodailininkų tapybų darbų konkursas Č.Kudabos premijai laimėti

Paroda minint savivaldybių 80-metį

s.

Spalio mėnesį Lietuva minėjo Miko Petrauską – pirmosios lietuviškos operos autorius, giminimo metines. Ta proga buvo organizuota jubiliejaus paminėjimo šventė jo gimtinėje – Palūšėje. ANP direkcijos salėje apie jo kūrybą pasakojo muzikologai, vyko knygų ir straipsnių paroda, jo kūrinių koncertas bažnyčioje. Ta proga buvo restauruotas bareljefas, įruošti suoleliai. Prie bareljefo kalbėjo rajono meras B. Ropė, tėvą prisiminė dukra Protelė, bareljefo pastatymo istori-

(nukelta i 15 p.)

ANP KRONIKA

(atkelta iš 14 p.)

ją papasakojo A. Umbražiūnas, koncertavo Vilniaus m.u. ansamblis. Kompozitoriaus gimi-

naičiai išvykdami labai džiaugėsi šia švente.

Gruodžio pradžioje,

minint savivaldybių 80-metį, įruošėme informacijos stendą apie ANP. Dailijome reklaminę medžiagą. Stendas buvo labai populiarus. Jį aplankė Seimo nariai Č. Juršėnas, K. Trapikas, kiti oficialūs asmenys.

Dalyvavome rajone organizuotoje apžiūroje "Gražiausias Naujujų kiemas". Buvome gerai įvertinti.

Organizuota darbuotojų naujametinių puokščių paroda. Sie met įsijungė ir girininkai.

Jos. Malonai nustebino puokščių gausa. Pirmają vietą pelnė A. Sakalauskienė.

Organizuoti tradiciiniai naujametiniai renginiai – teatralizuota eglutė darbuotojų vaikams, vakaronė darbuotojams.

TAI IDOMU

VEIDRODŽIO PALINKĖJIMAI

Der iki šių dienų gyvas paprotys mirus žmogui veidrodžius uždengti audeklu, nusukti juos sieną. Senovėje buvo galvojama, kad mirusio žmogaus siela paskui save gali nusitempti ir gyvo, i veidrodį pažiūrėjusio, žmogaus sielą. Dėl tos pačios priežasties i veidrodį nepatariama žiūrėti ir sunkiai sergantiems. Mat sunkiai sergant, kai sielai lengva atskirkirti, jie gali išeiti per veidrodžio atspindį. Na, o jei, neduok Dieve, veidrodis sudužo, tai prietaringieji tuo lieps laukti nelaimės. Bet veidrodžiai itin mėgstami – kodėl? Ogijie sugeba linksminti žmones – pamenate saulės zuikučių šypnius? O kiek linksmybių sukelia kreivujų veidrodžių kambariai!

Net veidrodžių atsiradimo istorijoje yra daug paslaptumo ir linksmybių. Prieš keturis šimtmecius jie buvo gaminami tik Veneçijoje. Tik čia buvo galima jų išsigyti – vien i Prancūziją gondolas kasmet išplukdydavo 200 dežių šio stebuklingo stiklo. Veidrodžių gamintojai buvo izoliuoti saloje. Veidrodžių gamintojams už paslapties išdavimą buvo taikomos baisios bausmės – žudomi net giminės. "Pramoniniu špionu" buvo labai suinteresuotas Prancūzijos dviras. Jis išviliojo iš salos keturis gamintojus. Vėliau juos nužudė tėvynainiai, bet gamybos paslaptis jau buvo pasklidusi.

Veidrodžius savo darbe naudoja ir šandienos psychologai. Jie siūlo pasiūrėti i veidrodį kai esame susijaudinę, pasimetę. Ar galime sutapatinti save su tuo atvaizdu, kurį išvystame, juk nesinori būti tokiu? Bandykite pirštais patrinti skruostus, nosi apie šnerves, keletą kartų lengvai paglostykite antakius, energingai patrinkite ausis, lyg prausdamiesi pamasažuokite visą veidą. Atlikite keletą kvėpavimo pratimų - trumpai ikvēpkite, ilgai ir ramiai iškvēpkite (sakydami 1 ikvēpkite, o 6-8 iškvēpkite). Vėl žvilgtelėkite i veidrodį. Manau, kad veidas, kurį išvysite, jums ir aplinkiniams patiks daug labiau.

Niekad nepraleiskite progos žvilgtelėti i veidrodį – ar tai bus vitrina, ar koks kitas veidrodis, kurį teks praeiti. Tai nuostabus treniruoklis. Jis išmokys jus pamatyti savo emocijų išraiškas, gražiai atrodyti. Galvo-

jama, kad visa emocijų gama turi 6 kaukes – nustebimo, baimės, pykčio, pasišlykštėjimo, liūdesio, džiaugsmo. Jų pagalba žmogus gali pademonstruoti 700 savo nuotaičių atspalvių, na, o aktoriai dar daugiau. Veidrodžio pagalba galite išmokti jas valdyti, o jas įvaldė tapsite daug patrauklesni aplinkiniams.

Didis tapybos genijus Leonardo sakė, kad dailininko meistriškumą reikia vertinti i jo darbus pasižiūrėjus veidrodžio atspindyme. Net savo laiškus ir užrašus jis šifruo-

davo veidrodžio pagalba.

Idomiai veidrodžių "efektus" šiandieniniame pasaulyje pritaikė vienas verslininkas. Jis labai norėjo, kad jo įstaigoje tvyroto geranoriška aplinka. Verslininkas įstaigoje pakabino daug veidrodžių. Dažnai matydami savo atvaizdus darbuotojai išmoko būti geranoriški – koks gi žmogus eidamas pro veidrodį nežvilgtelės į jį, nenusišypsos savo mielam atvaizdui, nepasitempis? Parastas ir veiksmingas būdas gerai nuotakai sukurti.

Pagal užsienio spaudą paruošė
D. SAVICKAITĖ

VERKSNĖS LAIMINGESNĖS

Vyrai neverkia – vyrai įsižeidžia. Moterys tokio malonumo sau neleidžia. Ir gerai daro – pasirodo, verkimas labai naudingas sveikatai. Kartu su ašaromis išskirkia endorfinas. Ši medžiaga mažina skausmo pojūtį, kelia nuotaką. Vokiečių mokslininkai nustatė, kad būtent todėl moterys ne tokios jautrios skausmui. Bet ir tai dar ne viskas. Gamta čia sąžiningai pasidarbavo – moterų organizme yra hormono estrogeno. Kaip tik dėl šio hormono moterų organizmas daug greičiau pajunta nuskausminančią vaistą poveikį, ištvermingiau iškendžia ryškius kiekvieno mėnesio hormonų svyravimus. Net jų širdis rečiau "streikuoja" – kairysis skilvelis daug elastingesnis. Ši skilvelio savybė gelbsti moteris, nes kaip tik streso metu jam tenka didžiausias krūvis.

Pagal užsienio spaudą parengė
D. SAVICKAITĖ

**Tel. 8*229 52891,
47430,
PALŪŠĖ**

**POILSINIS
NAMELIS PALŪŠEJE
GINUČIŲ MALŪNAS**

**VEIKIA
INFORMACINIS
CENTRAS
8*229 47478**

Redakcijos adresas: Palūšė LT-4759, Ignalinos rajonas,
Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija.

Redaktorė Dalia SAVICKAITĖ

Viršelyje Algirdo Panavo nuotrauka

Leidėjas: Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija.
SL 516a.

Maketavio Andrius Surgailis

I Utenos moksleiviams

PALŪŠE
NACIONALINIS PARKAS

IGNALINA
VENCAVAS

Spausdino UAB "Utenos spaustuvė"
1999 m. Užsak. Nr.
Tiražas 1000 egz. Kaina sutartinė

TURIZMO CENTRAS

PASLAUGU KAINOS VIENAI PARAI

- Dvivietis dviejų kambarių numeris su vonia, WC - 95 Lt.
- Dvivietis kambarys su vonia, WC - 60 Lt.

PASLAUGŲ KAINOS VIENAI PARAI VIENAM ZMOGUI

- Nakvynė dviviečiame kambariye vasariniame namelyje - 14-16 Lt.
- Nakvynė triviečiame kambariye vasariniame namelyje - 14 Lt.
- Nakvynė apšildomame korpuose dviviečiame kambariye - 18 Lt.
- Nakvynė apšildomame korpuose triviečiame kambariye - 16 Lt.
- Nakvynė apšildomame korpuose keturviečiame kambariye - 14 Lt.

NAKVYNĖ GINUČIŲ MALŪNE

- Dvivietis kambarys parai - 45 Lt.
- Trivietis kambarys parai - 70 Lt.
- Trivietis kambarys parai - 80 Lt.

Omatinimas
Onuomojamos patalpos pokyliams ir kitoms šventėms
Osavaigaliuškių vakarai, koncertinė programa

- Valties nuoma parai - 25 Lt,
1 valandai - 6 Lt.
- Stalo tenisas 1 valandai - 2 Lt.
- Slidės su batais parai - 4 Lt,
1 valandai - 0,8 Lt.
- Garinė pirtis su sale 1 valandai - 45 Lt,
vakarui - 120 Lt.
- Ekskursijų vadovas 1 valandai - 20 Lt,
(nuomojamas autobusas ekskursijoms).
- Instruktorius žygiui 1 valandai - 10 Lt,
parai su nakyne - 80 Lt.
- Nuomojamas turistinis inventorius.
- Pasivažinėjimas arkliais su brička
arba rogėmis 0,5 val. - 20 Lt,
moksleiviams - 12 Lt.
- Nuomojamos patalpos konferencijoms,
seminarams.

